

Gunnar Elstad

Hjelp til kristenlivet.

Å bli en kristen, Frelsesvisshet, Kampen mot synden, Tvil.

Fra boken «Grunnleggende sjelessorg», Lunde Forlag 2000

Å bli en kristen

Folk kom til Jesus av mange ulike grunner. Noen kom fordi de var fascinert av ham, noen fordi de ønsket helbredelse, noen fordi de for første gang møtte en lærer som aksepterte de små og svake. Hva de visste om Jesu egentlig oppdrag, vet vi lite om, men det er ingen grunn til å tro at de skjønnte så mye. Til og med Jesu disipler kunne være ganske uforstående (Mark 8,31-33; 9,31-32; 10,31-40). Likevel var de disipler, og Jesus sendte dem ut med ganske vidtrekkende fullmakter (Matt 10,1).

Fremdeles søker mennesker Jesus ut fra mange ulike motiver.

- * Noen er blitt overbevist om at det Bibelen sier er sant.
- * Noen ser at de trenger Jesus fordi livet er uoversiklig og vanskelig.
- * Noen opplever at de trenger Guds tilgivelse og nåde.

Det viktigste er ikke *hvorfor* folk kommer til Jesus. Det viktigste er *at* de kommer, får et personlig forhold til ham og vandrer videre med ham slik en disippel skal gjøre. Ingen må mistenkeliggjøre deres tro, selv om de kanskje ennå en tid er opptatt av andre sider av kristenlivet enn de mer etablerte kristne.

“Følg meg” var Jesu første ord til disiplene. Og de fulgte ham - til tider både snublende og vaklende. De var langt fra feilfrie. De var til tider redde og feige. Det var så som så med troen. De kranglet seg i mellom om hvem av dem som var størst. Men de fulgte Jesus! Det var det som var hovedsaken.

DET ER GUD SOM TAR INITIATIVET. Det er han som kaller oss og drar oss til Kristus (Joh 6,44) og det skjer ved at Guds ord får lov til å skape tro og formidle Ånden (Rom 10,17, Gal 3,1-5).

Det er altså ikke vi selv som tar initiativet. Vi klarer ikke engang å prestere en tro selv. Den dagen vi begynner å tro på Jesus, er det Gud som har begynt å gjøre sin gjerning i oss.

I denne fasen trenger vi først og fremst innføring i Guds ord. Når det er lagt et brukbart grunnlag for å ta en endelig avgjørelse, kan sjelesørgeren ta fram følgende sannheter og snakke litt konkret om hvordan de kan leves ut i praksis.

OMKOSTNINGENE MÅ BEREKNES. Det vil koste noe å bekjenne seg som en kristen og begynne å følge Jesus. (Luk 14,25-33; Apg 24,24-25). Vi kan få negative reaksjoner fra familie og venner. Noen blir direkte mobbet for sin tro. Noen blir til og med forfulgt (Vi regner faktisk med at ca 300 000 kristne hvert år dør som martyrer).

Så må vi ta et brudd med det Bibelen kaller synd. . Dersom Jesus skal være vår Herre, kan vi ikke lenger være vår egen herre.

Dersom dette fullstendig forties, risikerer vi at den vi snakker med blir en kristen på feil premisser - og etter en stund føler seg lurt.

SYND SKAL BEKJENNES. Etter hvert som vi ser at vi er syndere, skal vi bekjenne våre synder for Gud. Da kaller vi en spade for en spade og avstår fra ethvert forsøk på å bagatellisere eller bortforklare noe. Joh 1,9 og Salme 32 viser oss hvor vesentlig syndsbebyggelsen er for en som vil leve nært Gud.

Føler en ikke at en har så mange konkrete synder, kan en i alle fall bekjenne at en har levd som sin egen herre i stedet for å ha Gud som Herre. (Se for øvrig avsnittet “Synd og nåde” lenger ut i dette kapitlet.)

TRO ER Å KOMME TIL JESUS. Slik har mange predikanter formulert det, og det er helt i tråd med Joh 6,35.

Av og til må det gjøres enda mer konkret. Den mest konkrete måten å komme til Jesus på, er å be til ham. Vi kan snakke til ham og be om at han tilgir all synd, fortsetter å oppdra oss og er sammen med oss i hverdagen.

En kristen er først og fremst en som har personlig kontakt med Jesus. Det er ikke en lære som frelser oss. Det er ikke en bestemt måte å tenke, snakke eller leve på. Det er en person som frelser oss - Jesus (1 Joh 5,11-12, Joh 17,3).

VÅRT LIV - JESU BOLIG. Vi blir Guds barn i gjenfødselen, når Jesus tar bolig i oss ved Den Hellige Ånd.

Åp 3,20 sier tydelig at Jesus ønsker å ta bolig i oss. En som er usikker på om han eller hun er gjenfødt, kan be om at Jesus kommer inn og begynner sin gjerning.

TA IMOT DÅPEN! Bibelen sier sterke ting om dåpen. Der blir vi frelst og forenet med Kristus, der druknes den syndige natur og vi oppstår til et nytt liv. Dåpen er inngangsporten til et liv der det gamle mennesket daglig skal dødes og det nye daglig oppreises og styrkes.

En som ikke er døpt, og i dag er det ingen selvfølge at alle er det, må også få høre at dåpsundervisning og dåp hører med til å bli en kristen.

En som er døpt, skal ikke døpes på nytt, men vende tilbake til det livet dåpen skulle være en begynnelse til. Vi døpes til et liv sammen med Jesus, der vi daglig dør med ham, og får del i hans oppstandelseskrefter.

Noen vil etter en slik undervisning helst få trekke seg litt tilbake og selv finne ut av tingene. Andre ønsker å markere en ny begynnelse ved at de f.eks. bekjenner sine synder for sjelesørgeren og blir bedt for. Her er det ingen regler om hvordan det "bør" være.

Frelsesvisshet

"Dette har jeg skrevet til dere for at dere skal vite at dere har evig liv, dere som tror på Guds Sønnns navn" (1 Joh 5,13).

Frelsesvisshet er ikke en betingelse for å være Guds barn. Vi kan være frelst selv om vi ikke er sikre på at vi er det. Men tryggheten i hverdagen og frimodigheten i tjenesten er i stor grad avhengig av at vi har frellesvisshet, så det er viktig nok at sjelesorgen kan gi hjelp til en slik visshet.

Det er ikke alltid lett å være trygg på at vi er frelst og har det evige liv. Det er særlig tre grunner til at det oppleves vanskelig:

- 1) Vi er oppgitte og motløse over de syndene vi plages av.
- 2) Vi synes vi mangler de følelsene og opplevelsene vi forestiller oss at andre kristne har.
- 3) Vi plages av tvil.

Den virkelig dype **tvilen** vil vi komme tilbake til.

Derimot kan vi kanskje hjelpe dem som tror at de må ha en fullkommen tro for å kunne kalle seg kristne eller føler at de ikke tror "nok".

Ingen kristne har en fullkommen tro. Til og med Jesu disipler tvilte. Thomas er særlig blitt kjent for det. Jesus gav han ikke sparken av den grunn.

Jesus hjalp mange mennesker som ikke hadde en fullkommen tro. I Mark 9 står det en fortelling om dette: "Alt er mulig for den som tror", sa Jesus. Da utbrøt han som søkte hjelp: "Jeg tror". Men så kom han antakelig på at troen ikke var helt uten svakheter, og la til: "Hjelp meg i min vantrø!"

Og Jesus hjalp - til tross for en svak tro (Mark 9,24).

De fleste legger mer vekt på **følelser og opplevelser** enn de er villige til å innrømme. Vi har lett for å sammenligne oss med andre og tro at andre føler og opplever mer enn oss. Kanskje er vi vant til å ha bestemte følelser og opplevelser, og blir urolige og redde når følelsene forandrer seg eller det blir langt mellom opplevelsene.

Følelser og opplevelser må ikke tas som bevis på at vi er kristne. Vi er kristne når vi er skrevet inn i "Livets bok", og det har like lite med følelser å gjøre som å være innskrevet i folke-registeret.

Johannes skrev ikke for at vi skulle "føle" at vi hadde evig liv. Vi skulle "vite" det. Overbevisning er noe annet enn følelser og opplevelser. Og godt er det. Følelsene er nemlig noe av det mest flyktige og foranderlige i livet vårt. De lar seg til og med påvirke av været, av helsetilstanden og av hvor opplagte vi er. Hvor sterkt ulike begivenheter virker inn på følelsene, er dessuten avhengig av mennesketypen. Mennesker som kan berette om sterke følelser og opplevelser, er ikke nødvendigvis mer "åndelige" enn andre.

Sykdom influerer sterkt på følelsene våre. Er vi deprimert, utbrent, eller stresset, har det følelsesmessige konsekvenser. Men selv om vi verken er syke, deprimerte eller stresset, kan følelsene til tider forsvinne.

Sjelsesørgeren bør aldri prøve å skape de "rette" følelsene hos dem som er på jakt etter noe slikt.

Er vi fysisk og psykisk friske, og de vonde eller manglende følelsene ikke er et resultat av at vi lever i strid med Guds ord, må vi heller få høre klart og usentimentalt at det ikke er følelser vi skal bygge på, men det Bibelen sier.

Er vi syke eller nervøse, kan vi trenge en sjelsesørger som er tålmodig og villig til å gjenta dette mange ganger. (Se kapitlet om angst og depresjon.)

Synd er kan hende problemet for de fleste som har vanskelig for å tro at de kan være kristne. Problemet kan være

- * såkalte store synder
- * mange synder
- * eller synder en ikke klarer å slutte med.

Er det tale om konkrete synder som vi ikke har gjort opp, eller vi er usikre på om vi har gjort opp, trenger vi å bli oppmuntret til å

- * bekjenne våre synder for Gud (Salme 32),
- * be den vi har såret eller skadet, om forlatelse (Matt 5,23f)
- * eller benytte oss av skriftemålet.

Dersom det ikke bare dreier seg om enkeltsynder, men det vi kunne kalle "syndens daglige plage" eller "den syndige natur", trenger vi hjelp til å se at Bibelen skildrer synden så radikalt at ingen kan bli verre enn den beskriver det. Dernest skildrer den frelsen så radikalt at ingen behøver tro at de har så store, så mange eller så uutrydelige synder at ikke Gud kan frelse. Dernest sier den umisforståelig klart at ingen slipper unna den daglige kampen mot Djevelen, verden og sin egen gamle natur. Disse bibelske sannhetene skal vi se nærmere på.

Men før det: Mange bærer innerst inne på en lengsel etter å få lov til å utøse sitt hjerte for en medkristen og sette konkrete navn på noe av det som skremmer en og som ligger så dypt, dypt nede, kort sagt det som Mark 7,21-22 lister opp. En som er trygg i situasjonen og trygg på sjelsesørgeren, bør en få lov til det. Vi er trygge på sjelsesørgeren når vi vet at denne selv er trygg nok til ikke å trekke seg eller glatte over uansett hva som sies og kjenner seg selv godt nok til ikke å bli forskrekket eller fordømmende.

Synd og nåde

HVA ER SYND? Synden er vårt viktigste problem. Det føles ikke alltid sånn. Sykdom, ensomhet, depresjon og selvforakt kan føles så vondt at vi tror at ingen problemer kan være større. Men synden er et større problem. Bare dette problemet i seg selv stort nok til å føre oss inn i fortapelsen!

Til å begynne med legger vi helst merke til **enkeltsynder**. Vi bryter Guds bud i tanker, ord og gjerninger. Noen enkeltsynder kan vi legge av. Noen forsvinner lett, noen må vi ta oss sammen for å bli kvitt, noen krever et skikkelig krafttak.

Har vi holdt på med dette en stund, ser vi at å luke vekk synd er som å luke løvetann på en gressplen. Uansett hvor mye vi luker, spirer det stadig fram nye. Og noen synder lar seg ikke luke vekk. Det er **en uutømmelig kilde** til synd inne i oss. Litt av hvert renner ut av den: "For innenfra, fra menneskehjertet, kommer de onde tankene: hor, tyveri, mord, ekteskapsbrudd, pengejag, ondskap, svik, utskielser, misunnelse, spott hovmod, vettløshet" (Mark 7,21-22). Uansett hvor vellykkede vi ser ut, har vi alt dette i oss.

Det er viljen det er noe galt med. Ikke bare faller vi en gang i blant, vi legger oss frivillig. Vi visste at vi skulle til å si noe sårende og urettferdig. Så sa vi det likevel. Vi visste at fristelsen ville bli for stor, likevel oppsøkte vi den. Angeren, om den i det hele tatt er der, er hul og lite helhjertet. Vi er faktisk så glade i synden at vi ikke ønsker å bli kvitt den.

Synd er ikke bare et moralsk begrep. Den består ikke bare i lovbrudd. Den er **en makt som binder oss**. Den er som en sykdom som setter preg på alle deler av tilværelsen. Den er som et gravitasjonsfelt som gjør at det meste av vår oppmerksomhet rettes inn mot oss selv i stedet for opp til Gud og ut til vår neste. Vi er ikke blitt syndere fordi vi har syndet. Det er omvendt. Fordi vi er syndere, underlagt syndens makt, vil synden sette sitt preg på våre tanker, ord og gjerningen. Den vil prege oss som

enkeltmennesker og samfunn. Slik vil det være til Jesus kommer igjen og skaper en ny himmel og en ny jord.

Har vi begynt å se hvor grotesk og omfattende synden er samtidig som vi ser Guds hellighet og renhet, kan vi bli både redde og fortvilte.

GUDS NÅDE. Verken fortvilte syndere eller kreftpasienter får rett hjelp dersom vi bagatelliserer det som er galt og sier "Det er ikke så farlig". Synd og kreft er farlig. Vi kan dø av begge deler.

Rett hjelp får vi bare når vi får høre at det står ille til, kanskje enda verre enn vi trodde, men at Gud likevel er villig til å tilgi.

Rett hjelp får vi bare når det gjøres klart at vi ikke fortjener annet enn Guds straff og forbannelse, men at Jesus tok straffen vi skulle hatt da han ble forbannet i stedet for oss. Det er det Paulus sier i Gal 3,13: "Men Kristus kjøpte oss fri fra lovens forbannelse da han kom under forbannelse for vår skyld." Vi hadde fortjent å bli rammet av Guds vredeslyn. Jesu kors er lynavlederen som berger oss.

Når forbrytere ble korsfestet, ble det spikret en plakattil korset. Der var alle forbrytelsene deres listet opp. Om plakaten på Jesu kors sier Paulus: "Gjeldsbrevet som gikk imot oss på grunn av lovens bud, strøk han ut og tok det bort ved å nagle det til korset" (Kol 2,14).

Som en dansk forkynner har uttrykt det: "Aldri har noen lidd en så fortjent død som Jesus. Det var bare ikke han som hadde fortjent den, men vi."

Det kan være en hjelp å få sette seg ned og skriver en liste over alle syndene vi vet vi har gjort i tanker, ord og gjerninger. Så kan vi tilintetgjøre listen, for eksempel ved å rive den i småbiter eller brenne den, og på den måten få anskueliggjort at Jesus har tatt bort og strøket ut gjeldsbrevet.

Når de i gammeltestamentlig tid slaktet et offerdyr, var det et tegn på at synden var så alvorlig at noen måtte dø for den. Men det var også et tegn på at Gud var nådig og lot en annen dø i stedet for den som hadde begått synden.

Jesus er vårt offerlam. "Han ble såret for våre overtredelser, knust for våre misgjerninger. Straffen lå på ham for at vi skulle ha fred, ved hans sår har vi fått legedom." (Jes 53,5) Det var dette Johannes døperen hadde i tankene da han pekte på Jesus og sa "Se, der er Guds lam som bærer verdens synd." (Joh 1,29)

Nok en gang: Dersom synden plager oss, får vi ikke hjelp ved å prøve å bagatellisere synden, nekte å innrømme hvor ille det står til med oss og stikke av fra et oppgjør med Gud. Vi får hjelp når Gud får avsløre oss til bunns og deretter gi oss evangeliets hjelp til å se at han - utrolig nok - er villig til å tilgi oss uansett hvor mange synder vi har, uansett hvor store de er og uansett hvor vanskelig vi har for å bli kvitt dem.

Jesus er vår lege. Ingen er for syk til å oppsøke en lege (Matt 9,12-13).

VIKTIGE BIBELVERS. Gud frelser oss ikke først når vi har klart å forbedre oss. Han frelser oss mens vi ennå er syndere (Rom 5,6-8; 5 Mos 9,4-6); og har både mange og store synder (Jes 1,18; 43,22- 25). Han frelser oss fullstendig (Jes 44,22; Mika 7,18-19; Sal 103,9-12) og skaper nytt liv der det er aldeles livløst og tørt (Esek 36,25-27; 37,1-14). Gud er samtidig rettferdig og kjærlig. Han kan ikke overse synd, men han orker ikke tanken på å oppgi synderen (Hos 11,8-9 og Jer 31,20).

Ved å grunne på slike bibelord, ved stadig å holde dem fram for seg og gjenta dem, har mange kommet fram til trygg frelsesvisshet.

SAMTIDIG SYNDER OG RETTFERDIG. "For vår onde natur står med sitt begjær Ånden imot, og Ånden står imot vår onde natur. De to ligger i strid, slik at dere ikke er i stand til å gjøre det dere vil," sier Gal 5,17.

Vi finner det som regel lett å tro at vi er Guds barn så lenge vi ikke merker så mye til vår syndige natur. Når synden blir mer påtrengende, forsvinner derimot tryggheten og frelsesvissheten.

Når vi har det slik, trenger vi hjelp til å se at en kristen er to naturer på samme tid. Selv om den gamle natur fikk dødsstøtet da vi kom til tro, er den ikke fullstendig død før vi ligger i vår grav, og den vil stadig gjøre seg gjeldende. Det nye mennesket ble til da vi kom til tro, men det er ikke enerådende før Jesus kommer igjen og vi får leve på en ny jord under en ny himmel.

Kampen mellom det gamle og nye er normaltstanden for en kristen. Den er hard, plagsom og trettende - i den grad at vi til tider fristes til å gi opp. Mange gir faktisk opp. Derfor formanner Bibelen oss til å sette mot i hverandre, og minner om tilgivelsen og om at Guds makt tross alt er sterkere enn syndens makt (1 Joh 5,4).

Uansett hvor hard kampen er, og uansett hvor mange ganger vi faller, kan vi likevel kalle oss kristne og tro at vi er Guds barn. Dersom vi bare bagatelliserer fallene og bortforklarer dem, er det derimot fare på ferde. Da har vi ikke bare falt, da er vi blitt liggende. Men så lenge vi kommer til Jesus med nederlagene og bekjenner dem som synd, kan vi med frimodighet bekjenne oss som kristne. Det kan dessverre bli en del fall. Vanesynder, synder vi faller i nesten hver dag og kanskje flere ganger om dagen, oppleves ofte som den største påkjenningen. De kan få oss til å føle oss så svake og så skitne at vi nesten er uimottakelige for trøst.

En kristen er samtidig synder og rettferdig. Begge deler er like radikalt å forstå. Vi kan tenke oss at en kristen er ikledd en skinnende hvit kappe, en kappe som er så fullkommen at den skjuler all den skitten og ufullkommenheten som ellers preger en. En kristen er, for å si det på en annen måte, ikledd Kristus (Gal 3,27. Se også Jes 61,10). Det er kappen som gir frelsesvisshet og frimodighet, ikke det som er inne i den. Der er det nemlig fremdeles en praktiserende synder. Å hjelpe mennesker til å være glade og frimodige på grunn av frelsens drakt samtidig som de ikke bortforklarer det de ser av synd hos seg selv, er et av sjelesorgens viktigste mål.

Frelsende tro

Bibelen sier mye om sterk og tillitsfull tro. I sjelesorg er problemet som regel at de som søker hjelp, verken opplever troen som sterk eller tillitsfull. Tvert imot opplever de den som svak, famlende og angrepet av tvil. Kan de da bli frelst?

Formuleres spørsmålet slik, må det svares at poenget ikke er hvor sterk vi føler troen er, men at den får oss til **å komme til Jesus**. Nok en gang: Det er Jesus som frelser, ikke selve troen. Vender vi oss til ham i bønn om tilgivelse og frelse, har vi den troen vi trenger.

Tro er ikke noe vi må prestere for å oppnå frelse, helbredelse eller åndsfylde. Det Gud gir oss, skal vi ikke betale med tro. Tvert imot er troen et tegn på at Gud allerede har begynt å gi oss noe, nemlig troens gave. Har Gud begynt å gi, skal vi som mottakere kun oppmuntres til fortsatt å ta imot. Det Gud har begynt, vil han også fullføre (Fil 1,5).

Det Bibelen sier om å bli frelst ved tro, sier den ofte som en motsetning til å bli frelst ved gjerninger. Vi kan ikke prestere noe, ikke engang tro, for å gjøre oss mer fortjent til å ta imot noe fra Gud. Verken gode gjerninger, lang og tro tjeneste, inderlig fromhet eller dyp anger gjør oss fortjent til noe som helst. Tro er å våge å regne med at Gud vil gi oss all sin nåde og velsignelse helt gratis. Tro er å være åpen for alt det Gud har å gi.

Den som har fått en sterk og tillitsfull tro, skal få lov til å fryde seg over det - i glad takknemlighet til Gud. Men ingen skal føle seg presset til å gi uttrykk for en sterkere tro enn de har dekning for dersom de skal ha ærligheten i behold. Det er slit somt dersom miljøet er slik at noen stadig må bruke ord som er noen nummer for store når de snakker om sin tro og sin tillit. Vi

skal komme til Gud som vi er, ikke spille at vi er som vi synes vi burde være.

Kampen mot synden

Som kristne har vi fred med Gud. Men vi har ennå ikke fred med Djevelen, verden og vår syndige natur. Her er det full krig. Derfor sammenligner Bibelen oss med soldater som både må tåle feltlivets strabaser og trekke i full rustning.

Kampen er hard. Noen opplever den så hard at de fristes til å gi opp. Noen gir faktisk opp. De orker ikke mer fordi de føler at kampen tar flere krefter enn de har. Mange av dem som har hatt det slik, sier til og med at de føler seg friere og gladere etter at de sluttet å være kristne.

Vi snakker sjelden konkret om denne kampen. Vi nøyer oss med å si at vi er "store syndere", og lar være å innrømme at vi har store problemer med såvel andaktsliv som vitnetjeneste. Hvilke store synder vi sliter med, vil i vi alle fall ikke ut med, og vi skal presses ganske hardt før vi innrømmer at vi også rammes av tvil fra tid til annen. Vi har med andre ord en slem tilbøyelighet til å røyklegge kampområdet. Fienden blir ikke noe særlig hindret av dette. Tvert imot. Det er våre medsoldater som får vanskeligheter med å finne oss og komme oss til hjelp når vi er såret.

Sjelesorgens oppgave er å få røykteppet til å løse seg opp, finne den sårede og få han eller henne på feltsykehuset. Målet for behandlingen er at den som er såret, skal bli stridsdyktig igjen - så snart som mulig.

SYNDEN MÅ FÅ NAVN. Vi blir både motløse og fortvilte når vi ser at synden ikke begrenser seg til spesielle områder av livet, men preger alt vi tenker, sier og gjør. Synden er som et isfjell. Ikke før har vi kuttet vekk toppen på det, før nye ismasser flyter opp.

Vi kan bli både overrasket og redde når vi opplever at alle slags synder stadig "flyter opp". Da trenger vi hjelp til å se at Bibelen har forberedt oss på at det er slik, og at vi ikke bare trenger tilgivelse for det vi "gjør", men enda mer for det vi "er". Når vi opplever at synden er stor, større enn vi trodde det var mulig, trenger vi hjelp til å se at nåden er enda større. Sjelesorgen skal gi den hjelpen.

Mens noen trenger hjelp til å se at synden er langt mer omfattende enn de først trodde, trenger andre hjelp til å sette navn på enkeltsynder.

Selv om synden er omfattende og bunnløs, består den likevel av enkeltsynder. Ofte er det disse enkeltsynderne som skaper vond samvittighet. Problemet er at det gjør vondt å sette navn på dem. Det er så vondt at vi flykter unna.

Det kan være flukt når vi bare innrømmer at vi er store syndere, men nekter å si noe om hvilke store synder vi har gjort. Da får sjelesørgeren samme problemet som legen ville ha fått, dersom de som kom til ham, bare fortalte at de hadde det vondt, men ikke ville si hvor de hadde det vondt hen. Bare dyrleger mestrer en slik situasjon. Skal vi få hjelp av legen, må vi som regel si noe om hvor det gjør vondt. Skal vi få hjelp av en sjelesørger, må vi si noe mer enn at vi er store syndere. Vi må innrømme at vi er "små" løgnere, baktalere, tyver og ekteskapsbrytere. Kanskje må vi også si hvordan vi løy, hvem vi baktalte og hva vi stjal.

Det er viktig at sjelesørgeren kan gi trygghet til å sette konkrete navn på tidligere nederlag og på synder som det er vanskelig å komme ut av. Poenget er ikke å gå så dypt som overhodet mulig. Poenget er å gå tilstrekkelig dypt og være tilstrekkelig konkret til at ikke noe av det som skaper vond samvittighet, er unevnt og fortsetter å uroe samvittigheten. Såret skal renses før det settes plaster på det.

Sjelesorgen skal gi hjelp til "å leve i lyset". Folkeeventyrene forteller oss om trollene som sprekker når sola går opp. Troll tåler ikke lys. Og synden tåler ikke å få navn. Den lever i beste velgående så lenge den er navnløs. Den svekkes og dør når den ikke lenger får være anonym.

Lyset får det også til å spire å gro. Sangen "No livnar det i lundar" sier noe om dette. Den minner oss om at det skal bli et åndelig vårvær når Guds lys går opp over oss. Det er vondt å måtte bekjenne synd, enten det er for Gud, for dem vi har syndet mot eller for en skriftefar. Men det gir liv og fornyelse.

EVANGELIET MÅ FORKYNNES. Der synden er bekjent konkret, kan også evangeliet forkynnes konkret. Evangeliet gir god samvittighet og mot til å kjempe videre.

Sjelesørgeren må være oppmerksom på at mange tror at vi først må oppleve seier og framgang i kristenlivet før vi kan være trygge på at vi er kristne. De som tror det, må få høre at det forholder seg helt omvendt: Vi skal først få lov til å være trygge på at vi er Guds barn, før vi begynner å tenke på hvordan vi skal seire over synd. Dette er like selvsagt som at vi først må være grener på vintreet før det kan være snakk om å bære frukt.

Frelsesvissheten skal ikke være belønning for et seirende kristenliv. Den er grunnlaget for det. Dette må også sies til dem som plages av vanesynder de har slitt med i lengre tid, og ikke skjønner hvordan de skal klare å legge av. (Se kapitlet "Er jeg en kristen?")

SEIER BARE I SAMFUNN MED JESUS. Jesus har lovt å være nær oss i Ordet, bønnen, bror- og søsterfellesskapet og nattverden. Når vi gjør bruk av disse nådemidlene, styrkes det nye livet.

Dette kan forkynnes på mange måter. Det kan forkynnes som krav vi må innfri for å kunne kalle oss kristne. Om det ikke forkynnes slik, kan det likevel oppfattes slik. Når vi oppfatter det slik, får vi fort avsmak for det - på samme måte som vi får avsmak for, og blir kvalm av, alt vi føler oss tvunget til å spise, om det så er livretten vår.

Nådemidlene skal forkynnes som evangelium, ikke som lov. De er ikke gitt oss for at vi skal prestere noe og gjøre oss fortjent til noe. De er gitt oss som kanaler Gud vil gi oss noe igjen. Det er gjennom disse midlene Jesus blir synlig for oss og Ånden formidles til oss.

Noen har i den grad opplevd dette som en tvang, at de har fått skikkelig avsmak. Andre har fått avsmak fordi de har opplevd store skuffelser i fellesskap som ikke fungerer, bibellesning de aldri har fått noe ut av, eller bønner som de aldri synes de har fått svar på. Slike mennesker må vi være varsomme med. De må i alle fall få slippe å føle seg tvunget til fornyet innsats. Ofte må de få lov til å leve litt avslappet i forhold til andaktsliv og fellesskap og leve på en "åndelig slankekur" til appetitten vender tilbake igjen. I denne tiden må andre kristne bære dem i bønn. Noen synes at det høres farlig ut med åndelige slankekurer. Men det kan være enda farligere å gi råd som bare gjør avsmaken større.

Det finnes også en form for avsmak som skyldes at det gamle mennesket misliker både andaktsliv, fellesskap og nattverd. Dersom dette er hovedårsaken til avsmaken, er det ingen grunn til å være varsom og anbefale slankekur. Alle kristne trenger å oppmuntres til å tvinge det gamle mennesket til å gjøre ting det ikke uten videre har lyst til. Det er en måte å døde det gamle mennesket på.

DET GAMLE MENNESKET SKAL VÆRE BUNDET. Helliggjørelsen består altså i at det gamle livet daglig skal dødes, mens det nye livet daglig skal styrkes. Samtidig som samvittigheten skal være fri, skal den gamle natur fortsatt være bundet. Vi må få med oss denne dobbeltheten.

Nettopp fordi samvittigheten er fri, gjør det ikke noe om det gamle mennesket fortsatt må være bundet. Vet vi at vi er Guds

barn som er frelst av bare nåde, tar vi ikke skade av å tvinge oss selv. Vår syndige natur kommer aldri til å like verken personlig andaktsliv, vitnetjeneste eller omsorg for vår neste. Vår gamle natur må tvinges. Det er aldri snakk om noen evangelisk frihet for den.

Til ulike tider trenger vi ulike råd. Noen ganger, når samvittigheten er bundet, trenger vi først og fremst å høre evangeliet. Når derimot vårt gamle menneske har tatt seg "friheter", trenger vi en påminnelse om at det skal være bundet. For å si det på en annen måte: Noen ganger trenger vi et vennlig klapp på skulderen, andre ganger et spark i baken. En erfaren sjelesørger er en som ikke tar feil av hvem som trenger hva.

Det gamle livet døde ikke bare ved at vi bekjenner våre synder, men også ved at vi tvinger det til å leve etter de ti bud. Tanken er ikke at de ti bud skal gjøre oss frommere. Tanken er tvert imot at vi i utgangspunktet er så lite fromme at vi ikke kan regne med at gode gjerninger kommer spontant. De ti bud skal holde oss i sjakk. De skal gi det gamle mennesket minst mulig spillerom.

Kampen mot synden kan, som sagt, være hard - på tross av at vi kjemper i Guds Ånd og i samfunn med Jesus. Sjelesorgen må ikke glatte over eller skjule dette for den som søker hjelp. Da må den heller peke på at vi tåler noen påkjenninger, i alle fall når det har gått opp for oss hva vi kjemper oss fram mot (1 Pet 1,3-9; Rom 5,3-4; Luk 14,25-33; Matt 7,13-14).

Det vi til nå har sagt, rommer en spenning: På den ene siden skal samvittigheten være fri, på den andre siden skal kjødet være bundet. Denne spenningen skal være der. Vi må ikke prøve å oppheve den ved å si noe i retning av at dersom vi bare har et nært og godt forhold til Jesus, så kommer helliggjørelsen automatisk og uten noen aktiv kamp fra den kristnes side (kvietisme). Vi må heller ikke forkynne Guds kraft bare som en slags hjelp eller et supplement til våre egne anstrengelser (moralisme).

DE GODE GJERNINGER SKAL HA RETT ADRESSE.

Umodne kristne er ofte mest opptatt av å gjøre gode gjerninger for å fortjene frelsen, bli bedre kristne eller for ta seg godt ut i egne og andres øyne. Men det er ikke dette som ifølge Bibelen er poenget med å gjøre gode gjerninger. De skal gjøres fordi vår neste trenger dem. Våre gjerninger skal være til glede og gagn for andre mennesker.

Selvsentrerte mennesker kan trenge å høre dette. De må lære å gjøre gode gjerninger ikke for sin egen del, men til gagn for andre.

EN KRISTEN ER ANNERLEDES. I vår misforståtte frykt for at noen skal tro at vi som er kristne er overlegne, sier vi ofte "En kristen er jo ikke bedre enn andre". Noen legger til og med med "Tvert imot".

Men evangeliet fritar oss ikke for utfordringen til å leve annerledes. Vi skal nøye oss med å henvise til noen avsnitt i 1 Peters brev: 1,16-22; 2,11-17; 2,21-14; 4,1-4.

Det er noe som er fundamentalt galt dersom en omvendelse ikke fører til endret livsførsel!

Når Paulus har forkynt evangeliet i begynnelsen av sine hovedbrev, går han over til å formane de kristne. Nåden er nettopp det rette grunnlaget for gode gjerninger. Fordi en er frelst, gjør en gode gjerninger. En gjør ikke gode gjerninger for å bli frelst.

FRA TEORI TIL PRAKSIS. En sjelesørger som bare sier "at" det er nødvendig å gjøre noe, men lar være å si "hvordan", kan fort skape motløshet. Både en alkoholiker og en som mishandler sin ektefelle, vet antakelig "at" de burde leve annerledes. Men de fatter ikke "hvordan" de skal klare det. De fleste kristne vet også "at" de burde hatt en stille stund, "at" de burde leve et rent liv i tanker, ord og gjerninger og "at" de burde få et bedre forhold til foreldre, ektefelle eller barn.

Det største behovet er som regel ikke å få høre "at" noe skal gjøres. Det største behovet er å få hjelp til å gå det første lille skrittet i riktig retning. Kan hende er det også et stort behov for å ha noen å gå sammen med.

Når vi tviler, men ønsker å tro

Tvil kan brukes som et påskudd for ikke å tro på Gud, eller i alle fall holde ham på en behagelig avstand. De som tviler på denne måten, har som regel ikke noe ønske om å tro. Forkynnelse og sjelesorg betegner ofte denne holdningen som "vantro".

I dette kapitlet skal vi begrense oss til å si litt om hvordan vi kan hjelpe mennesker som ønsker å tro, og som derfor opplever tvilen som et problem.

Alle kristne kan oppleve tvilsperioder. Noen opplever både dyp og langvarig tvil. Tvilen får oss til å lure på om vi har levd på en livsløgn. "Det er som om jeg plutselig er blitt foreldreløs," var det en som sa.

Som om tvilen ikke er vond nok i seg selv, kommer andre ting i tillegg. En som er heltidsansatt i kristent arbeid, kan begynne å tenke på at dersom tvilen seirer til slutt, kan det bli vanskelig, for ikke å si umulig, å fortsette i arbeidet. Så er det ikke sikkert at en vil trives blant kristne når en selv ikke lenger deler deres tro. Det er altså fare for at en må skifte både jobb og miljø.

Slike tanker må vi ofte bære for oss selv fordi vi ikke er trygge på hvordan fellesskapet vil reagere dersom det ble kjent at vi tviler.

- * Kanskje noen vil avskrive oss som kristne og ikke lenger regne oss som pålitelige medarbeidere?
- * Kanskje noen er så redd tvilende tanker at de bare trekker seg unna - av frykt for å bli "smittet".
- * Kanskje noen sier "Sånn har jeg også hatt det en gang" og begynne å gi råd? Det er bare det at vi har bry med å tro at noen har hatt det akkurat på samme måte, og vi har allerede fått mer enn nok ubrukbare råd.
- * Kanskje møter vi noen som ser tvil som synd i seg selv eller regner med at tvilen alltid skyldes uoppgjort synd?
- * Eller kanskje vil de vi henvender oss til bare glatte over og snakke om noe annet? Da har vi i alle fall ikke følelsen av å bli tatt alvorlig.

Sjelesørgere må ikke møte tvilende mennesker med noen av disse holdningene. De må også ta seg i vare så de ikke gir lettvint sjelesorg. Er det noe vi er allergiske for når vi sliter med tvil, er det lettvint sjelesorg. Det er enda verre enn ingen sjelesorg.

Den som tviler trenger ofte mye tid og mange samtaler til å sette navn på tankene og opplevelser som har vært med på å skape tvilen. Ofte er det også fruktbart å sette navn på det som har medvirket til at vedkommende tross alt søker hjelp for å komme ut av tvilen. Først når tvilen er kartlagt, er det tid for å ta fram Guds ord.

Før vi går nærmere inn på det vi kaller "intellektuell tvil" og "følelsesmessig tvil", er det et par andre viktige grunner til tvil vi må komme innom.

For det første: Det er **slitsomt å oppleve seg i mindretall.**

Media kommer med stadig kritikk og stadige angrep på kirke og kristendom. Ikke-troende venner og arbeidskamerater gir oss stadige signaler om at de hadde likt oss bedre dersom vi hadde andre meninger. Til og med i kristne sammenhenger kan viktige sider av troen bli angrepet.

Det er slitsomt å være i mindretall, og det er fristende å forandre eller gi avkall på troen slik at vi blir slik vi har en følelse av at det forventes av oss.

Det neste er at **livsførselen vår virker inn på troen.**

Enten er det troen som preger livet vårt, eller som preger troen. Det siste skjer oftere enn vi liker å innrømme. "Den som vil gjøre hans vilje, skal kjenne om læren er av Gud eller om jeg har den fra meg selv", sa Jesus (Joh 7,17). Da er det nærliggende å tro at det motsatte også er tilfelle: Den som ikke lever etter Guds vilje, vil heller ikke erfare at læren er av Gud.

Og vi ser det stadig. En som sier at han har blitt en kristen, men ikke viser det i endret livsførsel, har en stor sjanse til å falle fra og gi opp troen.

INTELLEKTUELL TVIL kan oppstå på mange forskjellige måter. Noen ganger kommer den som lyn fra klar himmel, uten noen påviselig årsak. Andre ganger kommer den fordi vi har lest, hørt eller opplevd noe som vi har funnet svært overbevisende, samtidig som det har vært i strid med det vi har trodd.

Noen ganger kan vi uttrykke det slik: Barnetroen holdt ikke. "Barnetro" er i denne sammenhengen betegnelse for en enkel, ureflektert tro, en tro som bygger på et forholdsvis lite utvalg av Bibelske sannheter.

En barnetro som er enkel på denne måten, er imidlertid ikke noe ideal. Livet er nemlig ikke enkelt. Livet er uhyre komplisert. Etter hvert som vi blir voksne, blir kjent med alle problemene i verden og opplever flere og flere personlige kriser, får vi behov for mer detaljert bibelsk undervisning. Paulus sier faktisk at kristne skal være voksne i forstand (1 Kor 13,11 og 14,20).

Salmistene, Jeremia, Job og Forkynneren opplevde at livet var vanskelig og uoversiktlig. De har skrevet tankevekkende om det. Vi trenger disse skriftene for vår egen del og når vi skal veilede mennesker som opplever radikal tvil. Det er et tegn på åndelig latskap når kristne synes at disse skriftene er så vanskelige at de ikke gidder lese dem.

Tvilen kommer når vi opplever at det kartet vi til nå har gått etter ikke stemmer med terrenget. Sjelesorgen har for ofte og for ensidig prøvd å overbevise den tvilende om at det da er noe galt med terrenget. Det kan selvsagt være tilfellet. Både vitenskapen, filosofien og statistikken kan ta feil. Men like ofte, kan hende enda oftere, skulle sjelesorgen ha hjulpet tvileren til å se at han eller hun har et galt kart, eller et kart som er så forenklet eller i så liten målestokk at det er ubrukbart.

En som tviler trenger altså enten hjelp til å se at de som angriper Bibelen tar feil, eller at Bibelen gir en bedre beskrivelse av virkeligheten enn tvileren til nå har trodd. Da har en bruk for en sjelesørger som har de nødvendige kunnskaper.

Vi mener ikke at det alltid finnes svar på det tvilende menneskers spørre om. Bibelen gir ikke svar på alle spørsmål. Der Bibelen ikke gir svar, må ikke sjelesorgen gjøre det heller. Vi kan leve med spørsmål vi ikke har svar på. Vi kan ikke leve med svar vi ikke kan stole på.

Noen tviler fordi de har oppdaget spenninger og motsigelser i Bibelen. Noen ganger er det ikke mulig å benekte at slike spenninger foreligger. Sjelesørgerens oppgave er da å innrømme at han eller hun ser spenningene, men har valgt å leve med dem - og tror at andre også kan leve med dem. Her settes sjelesørgerens ærlighet på prøve.

Sjelesorgen skal ikke oppmuntre til å stenge tvilende tanker ute. Har vi først fått slike tanker, har vi ingen mulighet for å stenge dem helt ute. Da må vi snarere stenge dem inne - i underbevisstheten (fortrengning). I første omgang kan det virke greit nok. Men det er som å kaste rot inn i et mørkt kott. Rotet er der selv om vi ikke ser det, og etter hvert som vi hiver inn nye ting, øker mengden av rot. Så en dag når vi åpner døra for å hive inn nok en farlig tanke, er kottet blitt så fullt at alt det som er i skapet, raser ut før vi får dyttet inn noe mer. Da blir det kaos - og litt av et oppryddingsarbeid.

Tvilende tanker skal ikke fortreges. Sjelesorgen skal gi støtte til å arbeide seg igjennom dem etter hvert som de dukker opp, og til å arbeide med dem til de ikke virker farlige lenger. Stikker tvilen dypt, trenger en mye tid og mange samtaler.

Sjelesørgere som selv har fortrent tvilende tanker i stedet for å arbeide seg igjennom dem, kan ikke gi en slik støtte. Det er med tvil som med depresjoner, begge deler er til en viss grad "smittsomt". Sjelesørgeren blir fort dratt med inn i tvilerens verden. Dersom sjelesørgeren aldri har vært der før, blir han eller hun lett skremt eller forvirret - og trekker seg.

Usikre sjelesørgere kan ha en tendens til på en eller annen måte å legge press på den tvilende for å få vedkommende til å tro igjen. Det er helt misforstått. Det er ikke sjelesørgeren som skal skape tro. Den saken kan overlates til Guds ord. Og om ikke sjelesørgeren klarer å forsvare Gud, er heller ikke det noen ulykke. Gud kan forsvare seg selv.

Det finnes mange eksempler på at enkel forkynnelse og enkeltvers fra Bibelen har fått tvilere til å tro og ateister til å bli kristne. Men det finnes minst like mange eksempler på at slikt heller har virket mot sin hensikt så lenge den som tviler ikke har fått annen hjelp i tillegg.

Vi kan si at jo mer omfattende og dyp tvilen er, jo mer varsom må sjelesørgeren være med å prøve å "forkynne til tro" - i alle fall på et tidlig stadium av samtalen. Mange av dem som kommer til sjelesorg har hørt ganske mye forkynnelse. Noen har allerede fått en del enkeltvers. Kanskje har noen også blitt skuffet fordi dette ikke gav dem den hjelpen de ble forespeilet.

Sjelesørgeren må heller på en varsom måte prøve å blåse ild i de gnistene av tro som tross alt ofte finnes hos dem som tviler.

FØLELSESMESSIG TVIL. For det første begynner vi fort å tvile når vi har blitt skuffet over andre kristne. Kanskje har vi opplevd svikt hos mennesker vi har hatt tillit til. Vi kan ha blitt frosset ut av det kristne fellesskapet. Vi kan ha opplevd en autoritær og samtidig ukjærlig kristendomsform. Vi kan ha opplevd krangel og strid de kristne imellom.

Jo sterkere vi har følt oss rammet av de menneskene vi er blitt skuffet over, jo sterkere rammer tvilen. Unge, idealistiske mennesker rammes kanskje særlig lett.

Det er ingen grunn til å bagatellisere denne tvilen. Bibelen sier klart ifra om at de som lever i strid med det de lærer, blir årsak til at Guds navn blir spottet (Rom 2,17-24). En som lever rett, fører derimot andre mennesker til tro (1 Pet 2,11-12).

Sjelesorgen må ikke rykke ut med noe forsvar for det miljøet eller de enkeltpersonene som har skapt tvil hos den som søker hjelp. Den som er blitt skuffet, kan ha god grunn for det. Sjelesørgeren skal heller lytte mens vedkommende øser ut sitt hjerte. En sjelesørger som viser forståelse og innlevelse, kan gjøre noe av det andre har ødelagt, godt igjen.

For det andre kommer tvilen når vi opplever følelsesmessige kriser. Det er ikke så vanskelig å tro at Gud er god så lenge livet og verden går sin vante gang. Det blir betydelig vanskeligere når vi opplever sykdom og død i vår nærmeste familie, når tragiske ulykker rammer våre venner og når det virkelig går opp for oss hvor mye nød og elendighet det er i verden. Barn som har bedt om at mor eller far måtte bli friske og opplever at de i stedet blir sykere og dør, kan få en dyp tvil. Kristne som jobber på en kreftavdeling eller blir vitne til en katastrofe, kan også oppleve at troen får et skudd for baugen.

En som er plaget av denne formen for tvil, blir neppe hjulpet av gode argumenter eller av å få høre at "Det er vel en mening med det". Da er det bedre å oppmuntre til å gå til Gud og fortelle ham om det som er vondt, si fra til ham om at en ikke kan begripe at han kan tillate det som har skjedd og at en kanskje er sint eller skuffet over ham. Det var det salmistene gjorde. Det var det Job og Jeremia gjorde. Og Gud gav hjelp. Generelt kan vi si at den tvilen en kommer til Gud med, er den minst farlige tvilen.

BIBELEN SIER NOE OM TVIL. Vi har allerede nevnt salmistene, Job, Jeremia og Forkynneren. Nå ser det riktignok ut til at det ikke falt noen av dem inn å tvile på Guds eksistens. En

gjorde ikke det på den tiden; ateismen er en forholdsvis ny oppfinnelse. Nei, en tvilte ikke på Guds eksistens, men på om Gud var den han gav seg ut for å være. Var han så god, rettferdig og kjærlig som tradisjonen ville ha det til? Og en slik tvil kan være like vond som den tvilen som går på Guds eksistens. Om livet er vanskelig fordi det ikke finnes noen Gud eller fordi Gud er uregnelig og inkonsekvent, kan komme ut på ett. Det ene er like meningsløst som det andre. Felles for de gammeltestamentlige vitner og oss som lever i dag er at i tvilsperioder føler vi at det kartet vi har fått utlevert ikke stemmer med terrenget.

Alle disse personene kunne snakke befriende åpent om tvilen, så åpent at vi i våre miljøer synes at det grenser til det upassende å tale slik. De gjorde ikke noe forsøk på å glatte over. De sa ikke "Det er nok en mening med det" så snart de hadde opplevd noe trist eller vanskelig. De satte i grunnen ord på mye av det vi føler. De er forbilder på den måten at når de snakket til Gud, så gjorde de seg ikke frommere enn de var. De våget å kjempe med Gud, kanskje fordi de visste at han var sterk nok til å forsvare seg selv. Det er nettopp fordi de har kamperfaring at de kan være til hjelp for oss. Sjelesørgerens oppgave er å hjelpe vår tids tvilere til å våge seg inn i den samme kampen.